

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

BOLALARGA TASVIRIY SAN`ATNI O`QITISHDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR

Yunusova Nafisa

*Shahrisabz davlat pedagogika instituti
ijtimoiy fanlar fakulteti
TSMG yo`nalishi 2-kurs talabasi
Rahbar*

Salomova Farangiz

*Shahrisabz davlat pedagogika instituti
ijtimoiy fanlar fakulteti San`atshunoslik kafedrası
o`qituvchisi*

Annotatsiya: *Tasviriy san`atni optimallashtirish muammosi san`at maktablarida o`quv jarayonini o`quv-uslubiy ta`minlashni takomillashtirish yo`llarini tushunish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada ta`lim tizimining o`quv-uslubiy ta`minotini yaratish uchun maqbul shart-sharoitlar va bolalar san`at maktablari uchun darsliklar mazmunini shakllantirishda ilg`or pedagogik tajribaning o`rni tahlil qilinadi.*

**Kalit so`z:** *Optimallashtirish, integratsiya, uslubiy ta`miot, individual, reproduktiv*

Ma'lumki, tasviriy san'at ta'limi o'quvchilarning badiiy, estetik, axloqiy va hissiy rivojlanishiga, ularning ijodiy imkoniyatlarini aniqlashga, bolalarning chizmachilik, rangtasvir va kompozitsiya bo'yicha nazariy va amaliy bilim, ko'nikma va malakalarini egallashga qaratilgan. Bolalar rassomlik maktabida o'quv jarayonini tashkil etishda iqtidorli bolalarni tasviriy san'at yo'nalishi bo'yicha o'rta va oliy kasb-hunar ta'limi muassasalariga kirish imtihonlarini topshirish hamda o'qishga tayyorlashga alohida e'tibor qaratilgan. Ayni paytda bolalar badiiy maktabida o'quvchilarni kasbga tayyorlashga yo'naltirilgan dasturlar tizimi yaratilgan. Ushbu dastur tizimi talabaning imkoniyatlarini kengaytiradi va akademik darajada tayyorgarlik ko'rish imkoniyatini beradi, shu jumladan tanlash erkinligi va individual rivojlanishning o'zgaruvchanligi. Tasviriy san'atni o'qitish jarayonida o'qituvchi tasviriy san'at darslarida o'smirlarning ijodiy tafakkurini samarali rivojlantirishga, ijodiy muammolarni hal qilishga, tasavvur va fantaziyani faollashtirishga xizmat qiluvchi usul, shakl va vositalardan foydalanadi.

Bizga ma'lumki san'at matablarida tasviriy savodxonlikning asosiy tushunchalarini aks ettiradi va natyurmort, landshaft, portret va tematik kompozitsiyalarni real tasvirlash ketma-ketligini ochib beradi. Material umumta'lim

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

maktablarining 5-8-sinflaridagi bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda ilmiy, tizimli ravishda taqdim etilgan. Barcha kitoblar o'zbek va xorijiy rassomlarning asarlari, tabiiy ob'ektlarning fotosuratlari va original rasmlari bilan boy tasvirlangan, bu ularni idrok etishni sezilarli darajada osonlashtiradi. Har bir sahifa illyustratsiyalar va matn ma'lumotlarini uyg'un tarzda birlashtiradi. Kerakli tushunchalar to'plamni to'ldiradigan "Badiiy atamalarning qisqacha lug'ati" ga kiritilgan. Shu bilan birga, barcha materialni o'rganish talabani kerakli asosiy darajaga etkazish imkonini beradi. Har bir darslikning oxirida turli xil qo'shimcha topshiriqlarning katta ro'yxati berilgan. Ulardan ba'zilari reproduktiv xususiyatga ega (soya berish, ranglarni aralashtirish texnikasini o'rganish va boshqalar), boshqalari ijodiy (olma, vaza, natyurmortdan rasm chizish, tematik kompozitsiya yaratish), boshqalari esa tadqiqot (o'tkazish). apelsinni chiroq bilan yoritish, vizual nuqtai nazarni o'rganish, oynadagi yuzdagi his-tuyg'ularni o'rganish va h.k. bilan tajriba o'tkazish). Asosiy mavzular uchun tasvirni yaratish ketma-ketligi uslubiy tushuntirishlar bilan ko'rsatilgan. Bu bosqichlar chizmachilik uchun emas, balki chizma yaratish va bo'yash jarayonini tushunish uchun berilgan. O'quv yili boshida so'rovnoma va chizmachilik testlari shaklida o'tkazilgan diagnostika asosida o'qituvchi ko'rgazmali savodxonlikni o'zlashtirishda qanday muammolar mavjudligini aniqlaydi va o'quvchiga ularni bartaraf etish yo'llarini tavsiya qilishi mumkin. Bolalar badiiy maktabida o'quvchilarning muvaffaqiyatli o'qishi uchun o'quv qurollaridan to'g'ri foydalanish zarur. Talabalar darslik bilan ishlashda kommunikativ, tartibga solish va kognitiv harakatlarini rivojlantiradilar. Ular matnlarni o'qiy oladilar va takrorlaydilar, mashhur rassomlarning rasmlari reproduksiyalarini, illyustratsiyalarni ko'rishadi, qurilish bosqichlarini tahlil qiladilar. Bolalar darsliklardan foydalanib, o'rganilayotgan mavzu bo'yicha nazariy materialni yoshiga mos matn va muhim tarbiyaviy vazifani bajaradigan boy illyustrativ material asosida tez va samarali o'zlashtiradi, tasviriy savodxonlikni o'zlashtirish yo'llari va usullarini o'zlashtiradi. Qo'llanmalar tahlil qilish va tasvirni ketma-ket qurish usuliga asoslangan bo'lib, har bir mavzu sxemalar, chizmalar, rasmlar, bolalar tasviriy san'at maktabi o'quvchilari chizgan namunalar va rassomlarning asarlari bilan jihozlangan.

"Chizmachilik" darsligining mazmuni aniqlik, izchillik va qulaylik tamoyillarini aks ettiradi. Barcha vazifalar bolalarning yosh xususiyatlarini va ularning fazoviy tafakkurining o'ziga xos rivojlanishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan. Qo'llanma chizmachilikni o'rgatishning asosiy yo'nalishlari va bosqichlarini belgilab beruvchi bo'limlarga bo'lingan bo'lib, o'quvchilarda ko'rish,

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

tushunish va shaklni chizish qobiliyatini rivojlantirish, istiqboldagi o'zgarishlarni hisobga olgan holda echishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda bolalar rassomlik maktabida o'qiyotganda o'quvchilar chizmalar yaratish bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'ladilar: ular grafik materiallarning xossalarini o'rganadilar, turli materiallar va usullarni o'zlashtiradilar. Kasbiy tayyorgarlikdan oldingi dasturlarni o'zlashtirish jarayonida bolalarda natyurmort ustida ketma-ket ishlash ko'nikmalari shakllanadi. O'rganishning boshida bolalar ob'ektlarning oddiy shakllarini chizish orqali istiqbol haqida tushunchaga ega bo'ladilar. Asta-sekin bolalar murakkabroq shakllarni chizishadi, chiziqli va havo istiqbollari qonunlarini o'rganadilar va makonni etkazish usullarini ko'rib chiqadilar. Ish ketma-ketligida o'quvchilar umumiydan xususiyga va aksincha - xususiydan umumlashtirishga qarab ishlash malakasini egallaydilar, rasm yaratishda yaxlitlikka intiladilar.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Garin V.A., Razinkov E.M., Chernishev A.N. Qadimgi dunyo va G'arb mebellari tarixi Evropa. Moskva: Noosfera, 2006 yil.
2. Yakushina, A.A. Eileenning mebel dizaynidagi Art Deco uslubining badiiy xususiyatlari Kulrang / A.A. Yakushkina, T.Yu. Chujanova // Dizayn. Materiallar. Texnologiya. - 2016. - T. 3. 43-son -S. 5-10.3.
3. ASHIROV ADHAM JON AZIMBOYEV1CH, ATADJANOV SHERZO D SHERALIYEVICH/ETNOLOGIYA/0 'quv qo 'llanma/ Toshkent, H.Asomov ko'chasi, 7-uy./ 14.02.2008
4. Elektronqo`llanma/https://zoon.ru/msk/restaurants/lounge_cafe_tyubetejka_na_metro_universitet/reviews/